

Tietoinen ääneenlukeminen varhaiskasvatuksessa

Podcastin yhteenveto

Ääneenlukeminen muodostaa keskeisen perustan varhaiskasvatuksessa tapahtuvalle kielen, ajattelun ja sosiaalisten taitojen kehitykselle. Se ei ole ainoastaan yksi pedagoginen menetelmä muiden joukossa, vaan kokonaisvaltainen väline, joka vaikuttaa lapsen kehitykseen monella tasolla. Podcastissa käytämme nimikettä tietoinen ääneenlukeminen, joka korostaa sitä, että lukeminen on tietoinen valinta ja pedagoginen teko, joka vaatii suunnittelua, sitoutumista ja ymmärrystä sen pitkäaikaisista vaikutuksista.

Lukemisen merkitystä voidaan tarkastella erityisesti kielen kehityksen näkökulmasta. Kieli on ajattelun väline, ja ilman riittävää sanastoa lapsen on vaikea jäsentää maailmaa tai ilmaista itseään. Tutkimusten ja käytännön kokemuksen perusteella tiedetään, että sanasto opitaan lukemisen ja kuullun kielen kautta ja niin suuri osa kuin n. 80 % sanastostamme juonta juurensa tekstistä. Kun lapselle luetaan säännöllisesti, hän altistuu rikkaalle, vaihtelevalle ja usein arkipuhetta monipuolisemmalle kielelle. Tämä kehittää paitsi sanavarastoa myös kielen rakenteiden ymmärtämistä. Pitkällä aikavälillä, koulutiellä, tämä näkyy parempana luetun ymmärtämisenä ja oppimiskyvyn vahvistumisena.

Ääneen lukeminen ei kuitenkaan rajoitu pelkkään kielellisen kehityksen tukemiseen. Sen merkitys ulottuu myös lapsen maailmankuvan laajenemiseen. Kirjat tarjoavat mahdollisuuden kohdata erilaisia ympäristöjä, kulttuureja ja tilanteita, joita lapsi ei välttämättä muuten kokisi. Tämä lisää ymmärrystä erilaisuudesta ja kehittää empatiakykyä. Kun lapsi pystyy eläytymään toisen ihmisen tilanteeseen, hän oppii tunnistamaan ja säätelemään omia tunteitaan sekä ymmärtämään muiden näkökulmia. Eläytyminen ja empatian kehittyminen vaativat kuitenkin lukevan aikuisen panosta ja vuorovaikutusta lapsen kanssa kirjan tapahtumia koskien.

Podcastissa nousee esiin lukemisen eriarvoisuus. Kaikilla lapsilla ei ole samanlaisia mahdollisuuksia kokea lukemista kotona, mikä johtaa suuriin eroihin sanavarastossa ja kielellisissä valmiuksissa jo ennen koulun alkua. Tämä asettaa varhaiskasvatukselle merkittävän vastuun. Päiväkodin ja muiden varhaiskasvatusympäristöjen tehtävänä on tarjota rikastuttava kielellinen ympäristö kaikille lapsille riippumatta heidän taustastaan. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että lukemista tulee tarjota suunnitelmallisesti ja

tavoitteellisesti osana varhaiskasvatuksen arkea, jokaiselle lapselle.

Aikuisen rooli tässä kokonaisuudessa on ratkaiseva, myös varhaiskasvatuksessa. Lapset omaksuvat helposti aikuisten asenteita ja toimintamalleja. Jos varhaiskasvattaja suhtautuu lukemiseen innostuneesti ja arvostavasti, lapsi todennäköisemmin kiinnostuu siitä. Vastaavasti negatiivinen tai välinpitämätön suhtautuminen voi heikentää lapsen motivaatiota. Siksi on tärkeää, että kasvattajat tiedostavat oman roolinsa esimerkkinä ja toimivat aktiivisesti lukemisen edistäjinä osana ammattiosamistaan.

Lukuhetken laatu on yhtä tärkeää kuin sen määrä. Hyvin suunniteltu lukuhetki sisältää selkeän rakenteen: valmistautumisen, varsinaisen lukemisen ja jälkikeskustelun. Ennen lukemista lapsille voidaan esitellä kirjaa, tarkastella kuvia ja pohtia, mistä tarina voisi kertoa. Tämä herättää mielenkiintoa ja auttaa lasta orientoitumaan tilanteeseen. Herättelemällä lapsen muistoja ja tietoja luettavasta asiasta voimme auttaa häntä ymmärtämään ja omaksumaan luettavan tarinan paremmin.

Lukemisen aikana keskeistä on tasapaino tarinan etenemisen ja vuorovaikutuksen välillä. Liiallinen keskeyttäminen voi katkaista tarinan rytmin, mutta toisaalta sopivat pysähdykset mahdollistavat keskustelun ja syvällisemmän ymmärtämisen. Avoimet kysymykset, kuten "Mitä luulet tapahtuvan seuraavaksi?" tai "Miltä tästä hahmosta mahtaa tuntua?", aktivoivat lasta ja kehittävät hänen ajatteluaan.

Lukemisen jälkeen käydyllä keskustelulla on erityinen merkitys. Se auttaa lasta jäsentämään kuulemaansa ja yhdistämään sen omiin kokemuksiinsa. Tämä tukee ymmärtämistä ja tekee lukemisesta merkityksellisempää. Samalla vahvistuu lapsen kyky ilmaista omia ajatuksiaan ja tunteitaan. Lukemisen jälkeen tarinaan voidaan myös palata leikin ja luovien tehtävien kautta.

Keskittymiskyvyn kehittyminen on yksi keskeinen lukemisen hyöty. Nykyisessä ympäristössä, jossa ärsykeitä on runsaasti, keskittymiskykymme on usein koetuksella. Lukeminen tarjoaa rauhallisen tilanteen, jossa lapsi voi harjoitella keskittymistä. Tähän tarvitaan kuitenkin rutiineja ja toistoa. Säännölliset lukuhetket, tuttu ympäristö ja selkeä rakenne luovat turvallisuutta ja auttavat lasta keskittymään pidempiä aikoja.

Ääneen lukeminen on myös taito, jota aikuiset voivat kehittää. Lukijan ilmaisulla on suuri vaikutus siihen, kuinka kiinnostavana lapsi kokee tarinan. Rytmii, äänenvaihtelu ja eläytyminen tuovat tarinaan elävyyttä ja auttavat lasta pysymään mukana. Samalla on tärkeää, että lukija voi olla oma itsensä – täydellistä suoritusta ei tarvita, vaan tärkeintä on aito läsnäolo.

Kuvakirjoilla on erityinen asema varhaiskasvatuksessa. Niiden avulla voidaan yhdistää kuvan ja tekstin tulkintaa, mikä tukee monipuolisesti lapsen ymmärtämistä. Kuvat tarjoavat lisätietoa, herättävät kysymyksiä ja luovat mahdollisuuksia keskustelulle. Lapsi voi huomata

kuvista asioita, joita ei tekstissä suoraan kerrota, mikä kehittää tulkintataitoja.

Toisto on yksi keskeinen oppimisen mekanismi, joka korostuu myös lukemisessa. Vaikka aikuisesta saman kirjan lukeminen saattaa tuntua yksitoikkoiselta, lapselle se on tärkeä prosessi. Toistojen avulla tarina tulee tutuksi, ja lapsi pystyy keskittymään yhä syvällisempiin merkityksiin. Tämä lisää turvallisuuden tunnetta ja vahvistaa oppimista.

Lopulta lukemisen tulisi olla ennen kaikkea miellyttävä ja innostava kokemus. Lukemisen ilo syntyy hyvästä kirjasta, rauhallisesta hetkestä ja aikuisen aidosta kiinnostuksesta. Kun lukeminen koetaan positiivisena, siitä voi muodostua pysyvä osa lapsen elämää.

Yhteenvetona voidaan todeta, että tietoinen ääneen lukeminen on yksi tehokkaimmista keinoista tukea lapsen kokonaisvaltaista kehitystä. Se vaatii aikuiselta suunnitelmallisuutta, sitoutumista ja reflektiota, mutta tarjoaa vastineeksi merkittäviä hyötyjä lapsen kielen, ajattelun ja hyvinvoinnin kannalta.